

Koncepcia odboru „Drogové závislosti“

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky vydáva túto koncepciu odboru „drogové závislosti“.

1. Definícia odboru

Klinický odbor „Drogové závislosti“ je špecializovaný nadstavbový odbor psychiatrie. Zaoberá sa poskytovaním komplexnej zdravotnej starostlivosti osobám závislým od psychoaktívnych látok a zneužívajúcich tieto látky.

2. Náplň a hlavné úlohy odboru

2.1. Prevencia

Odbor sa podieľa na vytváraní preventívnych programov a iniciuje ich realizáciu. Sleduje epidemiologickú situáciu zneužívania psychoaktívnych látok, monitoruje drogovú scénu, jej variabilitu a podľa aktuálnych požiadaviek navrhuje opatrenia na zamedzenie rastu závislosti a definuje potrebné preventívne opatrenia v súčinnosti s nezdavotníckymi zariadeniami. Zabezpečuje dôverné prvokontaktné služby pre všetky druhy závislostí aj s ohľadom na prevenciu infekcie HIV/AIDS, ako aj iných kontaminovanou krvou prenosných nákaz.

2.2. Diagnostika

Odbor zabezpečuje vysokú odbornú úroveň diagnostického procesu podľa najnovších kritérií a odporúčaní Svetovej zdravotníckej organizácie.

2.3. Terapia

Špecialisti odboru vypracovávajú, realizujú a sledujú účinnosť terapeutických programov podľa najúčinnějších metód overených vo svete. Vytvárajú samostatné liečebné programy, účinné v špecifických podmienkach našej republiky.

Liečebné programy zahŕňajú komplexnú starostlivosť intramurálnu i extramurálnu, vrátane programov rehabilitačných a resocializačných. Odbor využíva všetky dostupné farmakologické i nefarmakologické postupy spolu so skupinovými aktivitami a komunitným spôsobom práce.

2.4. Posudková činnosť

Expertí odboru posudzujú pracovnú spôsobilosť závislých osôb a v súčinnosti s nezdavotníckymi inštitúciami sa vyjadrujú k spôsobilosti na zvláštnu spoločenskú činnosť (riadiť motorové vozidlo, nosiť zbraň a pod.)

2.5. Výskum a informatika

Odbor sleduje, analyzuje a spracováva jednotlivé sociálne, demografické, psychologické, ekonomické a iné ukazovatele, ovplyvňujúce epidemiologickú situáciu.

3. Zariadenia a ich organizačné členenie

3.1. Zariadenia ambulantnej starostlivosti

3.1.1. Ambulancia drogových závislostí

Je prvokontaktným zariadením s preventívnym a krízovým centrom a prípadne telefonickou službou prvej pomoci.

3.1.2. Zariadenia polostacionárneho typu – denné, nočné sanatórium (denné, nočné nemocnice)

Sanatórne zariadenia zriaďované pri ambulanciách alebo lôžkových oddeleniach. V súčinnosti s ostatnými zariadeniami sa podieľajú najmä na komplexnej rehabilitácii a resocializácii pacientov.

3.2. Oddelenie drogových závislostí

Samostatné oddelenie v štruktúre psychiatrickej starostlivosti s vlastným komunitným režimom práce. Oddelenie môže byť súčasťou Centra pre liečbu drogových závislostí.

3.3 Zariadenia špecializovanej starostlivosti

3.3.1. Centrum pre liečbu drogových závislostí (ďalej len „CPLDZ“)

Centrá pre liečbu drogových závislostí sú zriadené tam, kde si to vyžaduje epidemiologická situácia. Skladá sa z týchto funkčne nadväzujúcich častí:

- ambulancia
- detoxikačná časť
- lôžkové oddelenie
- denný stacionár, nočný stacionár (denná, nočná nemocnica)

CPLDZ poskytuje:

- a) dostupnú zdravotnícku a psychologickú pomoc závislým osobám a všeobecnú poradenskú konzultačnú pomoc iným osobám a inštitúciám,
- b) nevyhnutnú zdravotnícku starostlivosť pri intoxikáciách alebo pri akútnych abstinčných syndrómoch.,
- c) cieľnú dlhodobú komplexnú liečbu závislým osobám,
- d) riadenú podporu v abstinencii so zriaďovaním socioterapeutických svojpomocných skupín.

3.3.2 Špecializované zariadenie pre dlhodobú liečbu

Zariadenie pre dlhodobo hospitalizovaných závislých a aj s kombinovanou poruchou zdravia, ako odborný liečebný ústav psychiatrický, ktorý je samostatným právnym subjektom.

3.3.3 Špecializované zariadenie pre mladistvých

Zariadenie zamerané na liečbu závislých v období dospievania s úpravou režimu a systému liečby v CPLDZ alebo vo zvlášť vytvorenom oddelení pre liečbu závislých v období dospievania v rámci psychiatrických liečební a psychiatrických nemocníc.

3.3.4. Špecializované bezpečnostné oddelenie

Zariadenie so zvláštnym dlhodobým resocializačným režimom pre neprispôsobivé, depravované a degradované osobnosti v rámci psychiatrických liečební a psychiatrických nemocníc.

3.3.5. Inštitút drogových závislostí

Výchovné, pedagogické a doškoloľovacie centrum pre vzdelávanie lekárov, klinických psychológov, sociálnych pracovníkov, zdravotných sestier a iných pracovníkov odboru v štruktúre doškoloľovacieho systému za využitia funkčného CPLDZ. Môže byť samostatným právnym subjektom.

3.4. Iné zariadenia

Odbor drogových závislostí má štátne a neštátne zdravotnícke zariadenia s doliečovacíou a resocializačne – rehabilitačnou funkciou. Sú to zariadenia, ktoré môže zriadiť právnická alebo fyzická osoba. Za zdravotnícky výkon takéhoto zariadenia musí zodpovedať lekár.

4. Pracovníci a ich kvalifikácia

4.1. Lekári

4.1.1. Lekári psychiatri

V zariadeniach drogových závislostí pracujú spravidla ako vedúci lekári psychiatri alebo lekári so špecializáciou z nadstavbového odboru.

4.1.2. Iní lekári

V zariadeniach špeciálnej starostlivosti spravidla pracujú i lekári iných odborov (anesteziológ a pod.).

4.2. Iní vysokoškolskí pracovníci

Absolventi vysokých škôl, najmä filozofického a pedagogického smeru spolupracujú v terapeutickom a doliečovacom procese vo funkciách klinický psychológ, sociológ, liečebný pedagóg a podobne, absolventi prírodovedeckých fakúlt spolupracujú v diagnostickom procese v zaradení klinický biochemik, toxikológ.

4.3. Strední zdravotnícki pracovníci

Náročnosť a špecializácia práce v zariadeniach odboru vyžaduje okrem všeobecnej zdravotnej sestry zaradenie sociálnej sestry, rehabilitačnej sestry a diplomovanej psychiatrickej sestry.

4.4. Laickí terapeuti

Spravidla dlhoročne abstinujúci pacienti, ktorí aktívne pracujú v svojpomocnej skupine.

5. Organizačné a metodické vedenie

Metodicky vedie odbor hlavný odborník Ministerstva zdravotníctva SR v súčinnosti s odbornou sekciou Slovenskej psychiatrickej spoločnosti. Hlavný odborník MZ SR si zriaďuje poradný zbor pre riešenie špecifických, metodických, výskumných a riadiacich činností. Zdravotnícke zariadenie odboru riadia vedúci lekári.

6. Vzťah k iným odborom

Odbor drogové závislosti je nadstavbovým odborom medicínskeho odboru psychiatrie. Spolupracuje so všetkými psychiatrickými subšpecializáciami (gerontopsychiatria, pedopsychiatria, sexuológia). Jedným zo základných, potrebné kooperujúcich odborov v diagnostike a a liečbe závislých je klinická psychológia. Spolupráca s ostatnými medicínskymi odbormi (interná medicína, pediatria, ARO, chirurgia, neurológia, ale i gynekológia, dermatovenerológia, infektológia a i.) je nevyhnutná. Konzultatívna súčinnosť s oddeleniami laboratórií a klinickej biochémie, najmä pri zvládaní vážnych somatických poškodení a komplikácií u drogovu závislých pacientov je nutná.

7. Vzťah k iným spoločenským organizáciám a inštitúciám

Trvalou úlohou odboru pri znižovaní spoločenských následkov drogových závislostí je spoluúčasť expertov odboru v komisiách protidrogovej politiky štátnej správy, odborná posudková činnosť pre orgány výkonnej moci a účasť v legislatívnych radách a komisiách zákonodárnej moci.

Pracovníci odboru v záujme pacienta a pre jeho prospech aktívne spolupracujú so všetkými nezdravotníckymi organizáciami a inštitúciami spoločnosti, vrátane masmédií, za dodržiavanie legislatívnych noriem, týkajúcich sa občianskych práv a etiky výkonu povolania.

8. Financovanie

Liečba drogových závislosti je hrazená zdravotnou poisťovňou v jej stanovených indikáciách a rozsahu potrebnej starostlivosti.

9. Záverečné ustanovenia

Všetky činnosti pracovníkov v odbore sú vykonávané v zmysle platných predpisov a riadiacich noriem a zodpovedajú ich pracovnému zaradeniu.

Táto koncepcia nadobúda účinnosť dňom vyhlásenia.